

ΜΑΙΡΗ ΣΕΛΛΕΥ

ΜΑΙΡΗ ΣΕΛΛΕΥ

ΦΡΑΝΚΕΝΣΤΑΙΝ
ἢ
Ο ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΠΡΟΜΗΘΕΑΣ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: ΕΡΙΚΟΣ ΜΠΕΛΙΕΣ

ΕΠΙΜΕΤΡΟ: Harold Bloom

ΔΕΥΤΕΡΗ ΕΚΔΟΣΗ

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ»
Ι.Α. ΚΟΛΛΑΡΟΥ & ΣΙΑΣ Α.Ε.
ΑΘΗΝΑ 2007

ΑΠΟ ΕΚΕΙΝΗ τήν ημέρα οί φυσικές επιστήμες, και ιδιαίτερα ή χημεία, μέ τήν ευρύτερη έννοια του όρου, έγιναν ή αποκλειστική σχεδόν ένασχόλησή μου. Διάβαζα μέ πάθος βιβλία γεμάτα μέ μεγαλοφυείς απόψεις και σωστές κρίσεις, γραμμένα από σύγχρονους έρευνήτες. Παρακολουθούσα τίς διαλέξεις και δημιουργούσα φιλίες μέ επιστήμονες από τό πανεπιστήμιο· ώς και ό κύριος Κρέμπε ανακάλυψα πώς διαθέτει όρθή σκέψη και πολλές γνώσεις, σέ συνδυασμό, είν' αλήθεια, μέ άπωθητική φυσιογνωμία και τρόπους, πράγμα πού δέν έμείωνε στό έλάχιστο τό πολύτιμο τών προτερημάτων του. Στο πρόσωπο του κυρίου Βάλντμαν βρήκα έναν αληθινό φίλο. 'Η εγγένειά του δέν έκρυβε ποτέ της ούτε έχνος δογματισμού και μου έδινε οδηγίες μ' έναν τόσο ελίκρινή και καλοπροαίρετο τρόπο, πού απέκλειε κάθε σχολαστικισμό. Μέ χίλιους τρόπους μου άνοιξε τό μονοπάτι της γνώσης και μου παρουσίασε τά πιό δυνάμει θέματα ξεκάθαρα και κατανοητά. Στην άρχή άμφιταλαντεύουνα στίς μελέτες μου κι ένιωθα πολύ άβέβαιος· όσο προχωρούσα όμως ένιωθα πιό δυνατός και γρήγορα άρχισα νά δουλεύω μέ τόσο πάθος κι ένθουσιασμό, πού τ' άστρα χάνονταν στον πρωινό ούρανό κι έγώ ήμουν άκόμα στο έργαστήριό μου.

Μέ τό ένδιαφέρον πού 'δειχνα, είν' εύκολο νά καταλάβει κανείς ότι ή πρόδοός μου υπήρξε ταχύτατη. Τό πάθος μέ τό οποίο δούλευα προκαλούσε τήν κατάπληξη τών σπουδαστών και οί επιδόσεις μου τήν κατάπληξη τών καθηγητών. 'Ο καθηγητής Κρέμπε συχνά μέ ρωτούσε, μέ ύπουλο χαμόγελο, πώς τά πήγαινε ό Κορνήλιος 'Αγρίππας· ένώ, αντίθετα, ό κύριος Βάλντμαν χαιρότανε από τά βάθη τής καρδιάς του μέ τήν πρόδοό μου. 'Ετσι πέρασαν δύο χρόνια χωρίς νά γυρίσω στη Γενεύη, αφού ήμουν άφοσιωμένος ψυχή τε και σώματι στην έρευνα, μέ τήν ελπίδα ν' ανακαλύψω κι έγώ κάτι. Μόνον όσοι έχουν δοκιμάσει

τή γοητεία τών φυσικών επιστημών μπορούν νά μέ καταλάβουν. Σέ άλλες επιστήμες προχωρείς μέχρι εκεί πού έχουν φτάσει οί προηγούμενοι και δέν υπάρχει τίποτ' άλλο νά μάθεις· όταν έρευνάς στίς φυσικές επιστήμες υπάρχει πάντα έδαφος ν' ανακαλύψεις και θαύματα. 'Ακόμα κι ένα μέτριο μυαλό, όταν έρευνά επισταμένως ένα ειδικό θέμα, σίγουρα θ' άποκτήσει κάποτε ειδικότητα σ' αυτό· κι έγώ, πού είχα άφοσιωθεί στην επίτευξη ενός και μόνου σκοπού, έκανα τόσο μεγάλες προόδους ώστε, στο τέλος αυτών τών δύο χρόνων, είχα κάνει όρισμένες ανακαλύψεις γιά τή βελτίωση χημικών όργάνων, οί όποιες προκάλεσαν στο πανεπιστήμιο μέγα θαυμασμό και τήν εκτίμηση γιά τό άτομό μου. 'Όταν ξφτισα στή σημείο αυτό, και ήμουν πλέον γνώστης και τής θεωρίας και τής πρακτικής τών φυσικών επιστημών, όπως αυτές διδάσκονταν από τούς καθηγητές του 'Ινγκολσταντ, ή παραμονή μου εκεί δέν συνέβαλλε ούσιαστικά στην πρόδοό μου· είχα, λοιπόν, άρχισει νά σκέφτομαι νά γυρίσω στην πατρίδα και τούς φίλους μου, όταν ένα περιστατικό μ' έκανε νά παρατείνω τήν παραμονή μου.

'Ενα από τά φαινόμενα πού μου είχαν τραβήξει τήν προσοχή ήταν ή δομή του ανθρώπινου σώματος και γενικότερα κάθε ζωντανού πλάσματος. Συχνά άναρωτιόμουν από πού πήγαζε ή άρχή τής ζωής. Τολμηρό τό έρώτημα, και μάλιστα έρώτημα πού άνέκαθεν έθεωρείτο μυστήριο· κι όμως, κόσα πράγματα θά είχαμε γνωρίσει εάν ή δειλία και ή άμέλεια δέν είχε έμποδίσει τίς έρευνές μας. Αιτή ή σκέψη τριγύριζε συνέχεια στο μυαλό μου, μέχρι πού άποφάσισα ν' άφοσιωθώ ειδικότερα στους κλάδους τών φυσικών επιστημών πού έχουν σχέση μέ τή φυσιολογία. 'Αν δέν ένθαρρυνόμουν από έναν ύπερφυσικό σχεδόν ένθουσιασμό, ή άφοσίωσή μου σ' αυτά τά θέματα θά ήτανε δυσάρεστη, περίπου άυπόφορη. Γιά νά εξετάσουμε τά αίτια τής ζωής, θά πρέπει πρώτα νά εξετάσουμε τό θάνατο. Είχα έντυφήσει στην επιστήμη τής άνατομίας, αλλά αυτό δέν ήταν άρκετό· θά έπρεπε νά μελετήσω και τή φυσική φθορά και τήν αλλοίωση του ανθρώπινου σώματος. 'Ο πατέρας μου είχε λάβει τίς μεγαλύτερες προφυλάξεις, όταν μέ μεγάλωνε, νά μήν έντυπωθώ στο μυαλό μου

υπερφυσικοί φόβοι. Δεν θυμάμαι να έχω καν σκιρτήση με κάποια ιστορία δεισιδαιμονίας ή να έχω φοβηθεί ότι θα δω μπροστά μου φάντασμα. Τό σκοτάδι δεν μου έκανε καμία εντύπωση και τό νεκροταφείο στον αulόγυρο της εκκλησίας τό έβλεπα απλώς ως αποδέκτη σωμάτων άνευ ζωής, τά όποία, από έδρα κάλλους και δυνάμεως πού ήταν κάποτε, γίνονταν έν εutέωφ χρόνω τροφή τών σκουληκιών. Είχα φτάσει στό σημείο πού θα έπρεπε τώρα να εξετάσω τήν αίτια και τήν εξέλιξη αυτής της φθοράς, άρα ήμουν αναγκασμένος να περάσω μερόνυχτα σέ τάφους και κενοτάφια. Η προσοχή μου στρεφόταν σέ κάθε τι πού ή εutαισθησία τών ανθρώπων συναισθημάτων θεωρεί άκρως άνυπόφορο. Έβλεπα πώς τό όραίο σχήμα του ανθρώπου εξεuiελζόταν και φθειρόταν παρακολουθούσα τήν αλλοίωση πού επιφέρει ό θάνατος όταν διαδέχεται τή ζωή στά κάποτε ροδαλά μάγουλα έβλεπα πώς τό σκουλήκι απολαμβάνει ως μόνος κληρονόμος τά θαύματα του ματιού και του έγκεφάλου. Σταμάτησα για λίγο να εξετάσω και ν' ανάλυσω όλες τίς μικροσκοπιμέριες του αitιατού, όπως εξηγούνται με τήν αλλαγή από τή ζωή στό θάνατο και από τό θάνατο στη ζωή και τότε, μέσα από τό σκοτάδι, ένα φώς άστραψε ξαφνικά μπροστά μου — ένα φώς τόσο λαμπρό και θαυμάσιο, κι όμως τόσο απλό, ώστε άν και ζαλιστηκα από τίς τεράστιες δυνατότητες πού μου πρόσφερε, έντούτοις με κατέπληξε διότι, από τόσους μεγαλοφείς ανθρώπους είχαν κάνει παρόμοιες έρευνες στην ίδια επιστήμη, σ' έμένα έτυχε ν' αποκαλυφθεί ένα τόσο εκπληκτικό μυστικό.

Μήν ξεχνάς ότι δεν αναφέρομαι σέ όραμα τρελού. Σέ βεβαιώνω ότι αυτά πού λέω είναι τόσο αληθινά, όσο ό ήλιος πού λάμπει στον ουρανό. Μπορεί να μου αποκαλύφθηκε σάν από θαύμα, άν και τά διαδοχικά στάδια μέχρι να κάνω τήν ανακάλυψη ήταν σαφώς καθορισμένα και λογικά. Μετά από μερόνυχτα άπίστευτου μόχθου και κόυρας, κατάφερα ν' ανακαλύψω τό αίτιο της γέννησης και της ζωής κι ακόμα παραπάνω: κατάφερα να δώσω ζωή σέ νεκρή ύλη.

Η έκπληξη πού δοκίμασα στην άρχή μ' αυτή μου τήν ανακάλυψη σύντομα παραχώρησε τή θέση της στην άγαλλίαση

και τήν έκσταση. Μετά από τόσο χρονοβόρο μόχθο να φτάσω άπότομα στην κορυφή τών προσδοκιών μου, ήταν ή πλέον ευχάριστη άνταμωβή των κόπων μου. Όμως ή ανακάλυψη ήταν τόσο μεγάλη κι άπρόσμενη, ώστε όλα τά διαδοχικά στάδια πού βαθμιαία μ' δόγησαν σ' αυτήν εξαφανίστηκαν, κι έγώ έβλεπα μόνο τό άποτελεσμα. Αυτό πού άποτελούσε τό άντικείμενο μελέτης και πάθων τών σοφότερων ανθρώπων, από καταβολής κόσμου, ήτανε για μένα απτό. Όχι, βέβαια, πώς μου άποκαλύφθηκε άπότομα, σάν μαγική εικόνα: απλώς, οι γνώσεις πού είχα άποκτήσει θα μπορούσαν μάλλον να κατευθύνουν τίς προσπάθειές μου σύντομα, οitώς ώστε να τίς στρέψω πρós τό άντικείμενο της έρευνάς μου, και όχι να δείξουν ότι ό σκοπός μου είχε ήδη επιτευχθεί. Ημωνα σάν τόν Άραβα του παραμυθιού πού είχε ταφεί ζωντανός με νεκρούς και βρήκε μια διόδο να γυρίσει στη ζωή όταν είδε ένα άμυδρο φώς να λάμπει μακριά.*

Καταλαβαίνω από τή λαχτάρα, τήν άπορία και τήν έλπίδα στά μάτια σου, φίλε μου, ότι περιμένεις να σου άποκαλύψω τό μυστικό πού γνωρίζω αυτό δεν μπορεί να γίνει. Άκουσε ύπομονετικά τήν ιστορία μου μέχρι τό τέλος και θα καταλάβεις γιατί έχω ένδοιασμούς. Δεν θα σέ παρασύρω, άπροστάτευτο κι όλοπρόθυμο όπως ήμωνα κι έγώ τότε, στην καταστροφή και τή σύγυρη δυστυχία. Διδάξου από μένα, άν όχι από τίς άπόψεις μου, τουλάχιστον απ' τό παράδειγμά μου, πόσο επικίνδυνη είναι ή άπόκτηση της γνώσης, και πόσο ευτυχέστερος είναι ό κόσμος όλος πού πιστεύει ότι ή πολίχνη πού γεννήθηκε είναι ό κόσμος όλος από εκείνον πού φιλοδοξεί να γίνει μεγαλύτερος απ' όσο του επιτρέπει ή φύση του.

Όταν βρέθηκα με τόσο εκπληκτική δύναμη στα χέρια, δίσταζα για πολύ καιρό να σκεφτώ πώς θα τήν χρησιμοποιούσα. "Αν και είχα τήν ικανότητα να δώσω ζωή, έντούτοις ή δημιουργία ενός σώματος πού θα τήν δεχόταν, ενός σώματος με τούς περίπλοκους ιστούς, τούς μύς και τίς φλέβες του, παρέμενε ακόμα έργο ασύλληπτης δυσκολίας και μεγίστου μόχθου. Κα-

* Βλέπε: Χίλιες και μία νύχτες, Τέταρτο ταξίδι του Σινμπάντ.

ταρχήν ἀμφέβαλλα ἐάν ἔπρεπε νά τολμήσω νά δημιουργήσω ἓνα ὄν σάν τόν ἑαυτό μου ἢ κάποιο ἄλλο μέ ἀπλούστερο ὀργανισμό· ἀλλά ἡ φαντασία μου εἶχε τόσο πολὺ ἐξαφθεῖ ἀπὸ τὴν πρώτη μου ἐπιτυχία πού δέν μὲ ἐπέτρεπε ν' ἀμφιβάλω ὅτι ἤμουν ἱκανὸς νά δώσω ζωὴ σ' ἓνα πλάσμα τόσο σύνθετο κι ὑπέρρογο ὥπως ὁ ἀνθρώπος. Τὰ ὀλικά πού ἐκείνη τὴ στιγμή εἶχα στὰ χέρια μου κάθε ἄλλο παρά ἐπακούσανε γιὰ ἓνα τόσο δύσκολο ἐγχείρημα, κι ὅμως ἐγὼ ἤμουν αἰγούρος ὅτι στὸ τέλος θά πετύχαινα. Προετοίμασα τόν ἑαυτό μου γιὰ ἓνα πλῆθος ἀντιξοότητες· οἱ ἐργασίες μου ἦταν δυνατόν νά καταλήγουν συνεχῶς σέ ἀδιέξοδο καὶ τελικά τὸ δημιούργημά μου νά ἦταν ἀτελές· ὅμως, ὅταν σκέφθηκα τὴν πρόοδο πού γίνεται κάθε φορά στίς ἐπιστῆμες καὶ τὴ μηχανικὴ, πῆρα θάρρος ὅτι οἱ προσπάθειές μου θά ἔβγαν τουλάχιστον τὰ θεμέλια γιὰ μελλοντικὴ ἐπιτυχία. Καὶ δέν μποροῦσα κἀν νά διανοηθῶ πὺς τὸ σχέδιό μου ἦταν ἀνεφάρμοστο λόγῳ τοῦ μεγέθους ἢ τῆς πολυπλοκότητάς του. Μὲ τὰ συναισθήματα αὐτὰ λοιπὸν ἄρχισα τὴ δημιουργία ἐνὸς ἀνθρώπινου ὄντος. Ἐάν τὰ μέλη πού θά χρησιμοποιοῦσα ἦταν πολὺ μικρά, θά καθυστεροῦσα πολὺ, γι' αὐτὸ ἀποφάσισα, ἀντίθετα μέ τὴν πρώτη μου ἰδέα, νά φτιάξω ἓνα ὄν γιγαντιαίων διαστάσεων· δηλαδὴ ὕψους περίπου δύομισι μέτρων καὶ ἀνάλογου ὄγκου. Ἀφοῦ κατέληξα σ' αὐτὴ τὴν ἀπόφαση καὶ πέρασα μερικοὺς μῆνες συλλέγοντας καὶ διευθετώντας τὰ ὀλικά μου, ἄρχισα.

Κανέναν δέν μπορεῖ νά καταλάβει τὴν ποικιλία τῶν συναισθημάτων πού μέ ἀθροῦσαν σάν τυφώνας. Ἡ ζωὴ καὶ ὁ θάνατος μοῦ φαινότανσαν σύνορα ἰδεατά, τὰ ὁποῖα ἔπρεπε καταρχὴν νά παραβιάσω καὶ νά ρίξω ἓνα χείμαρρο φωτός στὸ σκοτεινὸ μας κόσμον. Ἐνα καινούργιο ἀνθρώπινον εἶδος θά μ' ἐγνωμονοῦσε σάν δημιουργό του καὶ πηγὴ τῆς ζωῆς του· πολλὰ ἐτυχισμένα ὄντα, ὅντα ἐξαιρετικά, θά ὄφειλαν τὴν ὑπαρξὴ τους σ' ἐμένα. Κανέναν πατέρα δέν θά μπορούσε νά ἰσχυριστῇ ὅτι ἔβριζε τόσο τῆς ἐγνωμοσύνης τῶν παιδιῶν του ὅσο ἐγὼ τῆς δικῆς τους. Ἀκολουθώντας τέτοιους συλλογισμούς, σκέφτηκα πὺς ἂν κατέφερνα νά δώσω ζωὴ στὴ νεκρὴ ὄλη, θά μπορούσα μέ τὸν καιρὸ (ἂν καὶ σήμερον τὸ βρῖσκω αὐτὸ ἀδύνατον) νά ξαναδώσω ζωὴ

κι ἐκεῖ ὅπου ὁ θάνατος εἶχε παραδώσει τὸ σῶμα στὴ φθορά.

Αὐτές οἱ σκέψεις μοῦ φτιάχναν τὴ διάθεσή, καὶ συνέχιζα τὸ ἔργο μου μέ ἀδιάλειπτο πάθος. Τὰ μάγουλά μου εἶχαν χλωμιάσει ἀπὸ τὴ μελέτῃ καὶ εἶχα γίνει κάτισχνος ἀπ' τὴν κλεισούρα. Συχνά, ἐνῶ πλησιάζα νά ἐπιβεβαιώσω κάτι, ἀποτύγχανα· ἀλλά ἐξακολουθοῦσα νά ζῶ μέ τὴν ἐλπίδα τῆς ἐπόμενης μέρας ἢ καὶ τῆς ἐπόμενης ὥρας. Ἐνα μυστικὸ πού μόνον ἐγὼ κατεῖχα ἦταν ἡ ἐλπίδα στὴν ὁποία εἶχα ἀφιερῶθῃ· καὶ τὸ φεγγάρι κοίταζε ἀπὸ ψηλά τίς μεταμεσονύχτιες προσπάθειές μου, κι ἐγὼ, χωρὶς νά ξεκουράζομαι, χωρὶς νά ξεποσταίνω, κυνηγοῦσα τὴ φύση στίς κρυφῶνες τῆς. Ποιὸς εἶναι σέ θέση νά κατανοήσει τὴ φύση τοῦ μυστικοῦ μου μόγθου ὅταν τριγύριζα στὴν ἀνόσια ὄγρασία τῶν τάφων ἢ βασάνιζα ζῶα ζωντανά γιὰ νά δώσω ζωὴ στὸν ἄψυχον πηλὸ; Τὰ μέλη μου τρέμουν καὶ τὰ μάτια μου πλημμυρίζουν δάκρυα ὅταν τ' ἀναθυμᾶμαι τώρα· ὅμως τότε ἐνιωθα μιά ἀκατανίκητῃ καὶ σχεδὸν φρενιτιώδη παρόρμησιν νά μέ παρακινεῖ· ἡ ψυχὴ μου καὶ οἱ αἰσθήσεις μου εἶχαν τεθεῖ ἀποκλειστικά στὴν ὑπηρεσία τοῦ σκοποῦ μου. Ἦτανε κάτι σάν ἔκσταση αὐτὸ πού μέ γέμιζε μέ καινούργια δξύναια, ἀμέσως μόλις ἐπανήλθα στίς παλιές συνήθειές μου, δηλαδὴ μόλις σταμάτησε νά λειτουργεῖ τὸ ἀφύσικον κίνητρό μου. Μάζευα κόκαλα ἀπὸ τὰ κενοτάφια καὶ διατάρασσα μέ δάχτυλα ἱερόσυλα τὰ τρομερά μυστικά τοῦ ἀνθρώπινου σώματος. Σέ μιά μοναχικὴ αἶθουσα, ἡ μάλλον κελί, στὴν κορυφὴ τοῦ σπιτιοῦ, ἀπομονωμένος ἀπὸ τὰ ὀλόλοιπα διαμερίσματα μέ διαδρόμους καὶ σκάλες, εἶχα τὸ ἐργαστήριό τῆς βρωμερῆς μου δημιουργίας· τὰ μάτια μου γουρλώνανε στίς κόγχες τους καθὼς φρόντιζα τίς λεπτομέρειες. Τὸ ἀνατομεῖο καὶ τὸ σφαγεῖο μοῦ προμήθευσαν πολλὰ ἀπὸ τὰ ὀλικά μου· καὶ συχνά ἡ ἀνθρώπινη φύση μου ἀπέστρεφε ἀηδιασμένη τὸ πρόσωπό της ἀπὸ τὴ δουλειά μου, ἐνῶ ταυτόχρονα, παρακινημένος ἀπὸ ἓνα πάθος πού συνέχισα φούντωνε, προσέγγιζα ὄλο καὶ περισσότερο τὸ στόχο μου.

Πέρασα τοὺς καλοκαιρινούς μῆνες παραδομένος ψυχῇ τε καὶ σώματι σ' αὐτὸ τὸν ἓνα καὶ μοναδικὸ σκοπὸ. Ἦταν ἡ πιὸ ὠραία ἐποχὴ· ποτὲ ἄλλοτε τὰ χωράφια δέν ἔδωσαν τόσο ἄφθονη σοδειά

καί τ' ἀμπέλια τόσο πλούσιο τρύγο· ἀλλά ἐμένα τὰ μάτια μου ἦταν ἀναίσθητα στὰ θέληγτρα τῆς φύσης. Καί τὰ ἴδια συναισθήματα ὅπου μέ ὠθοῦσαν ν' ἀγνοῶ τό τοπίο τριγύρω, μ' ἔκαναν νά ξεχνᾶω καί τούς δικούς μου πού βρισκόντουσαν τόσα μίλια μακριά καί εἶχα νά τούς δῶ πολύ καιρό. "Ἡξέρα πῶς ἡ σιωπή μου τοὺς ἀνησυχούσε καί θυμόμουνά τὰ καλὰ τὰ λόγια τοῦ πατέρα μου: "Ξέρω πῶς ὅσο εἶσαι εὐχαριστημένος μέ τόν ἑαυτό σου θά μᾶς σκέφτεσαι μέ ἀγάπη καί θά παίρνουμε νέα σου τακτικά. Συγγνώμη ἐάν θεωρήσω ὅποιαδήποτε ἀνακολουθία στήν ἄλληλογραφία σου ὡς ἐνδειξη ὅτι καί ἄλλα καθήκοντά σου τὰ παραμελεῖς".

"Ἡξέρα λοιπόν πολύ καλὰ ποιά ἦτανε τὰ συναισθήματά τοῦ πατέρα μου, ὅμως δέν μπορούσα ν' ἀποσπάσω τή σκέψη μου ἀπ' τή δουλειά μου, τόσο ἀηδιαστική αὐτῇ καθαυτῇ, ἡ ὁποία ἐν τούτοις ἀπασχολοῦσε ὁλοκληρωτικά τό μυαλό μου. "Ἐτσι ὅπως εἶχανε τὰ πράγματα ἐπιθυμοῦσα ν' ἀναβάλω ὅποιοδήποτε συναισθήμα ἀγάπης, μέχρις ὅτου ἐπιτευχθεῖ ὁ ἀπώτερος σκοπός μου, ὁ ὁποῖος εἶχε ἀπαλείψει κάθε μου καθημερινή συνήθεια.

Καί τότε σκέφθηκα πῶς ὁ πατέρας μου θά ἦταν ἀδίκος ἐάν ἐρμήνευε ὅποιαδήποτε ἀμέλειά μου στήν ἀλληλογραφία ὡς ἔκλυση τοῦ ἥθους μου ἢ ἐλάττωμά μου, ὅμως σήμερα εἶμαι σίγουρος πῶς σωστά εἶχα μαντέψει ὅτι δέν ἦμουν καί τελείως ἄμοιρος αὐτῶν του τῶν κρίσεων. "Ἐνα τέλειο ἀνθρώπινο πλάσμα θά ἔπρεπε νά διατηρεῖ ἥρεμο καί γαλήνιο τό μυαλό του καί ποτέ νά μὴν ἐπιτρέψει σέ πάθος ἢ σ' ἐφήμερη ἐπιθυμία νά ταράξουνε τήν ἥσυχία του. Δέν νομίζω ὅτι ἡ ἐπιδίωξη τῆς γνώσης ἀποτελεῖ ἐξάφρση σ' αὐτό τόν κανόνα. "Ἄν ἡ μελέτη στήν ὁποία ἐπικεντρώνεις τό ἐνδιαφέρον σου τείνει νά ἐξασθενήσει τὰ αἰσθήματά σου καί νά καταστρέψει τήν κλίση σου γιά τίς ἀμιγῶς μικρές χαρές, τότε ἡ μελέτη αὐτῇ ἔχει πάρει σίγουρα κακό δρόμο, δηλαδή εἶναι ἀνάρμοστη γιά τό ἀνθρώπινο μυαλό. "Ἄν ὁ κανόνας αὐτός πάντοτε ἴσχυε· ἂν κανένας ἀνθρώπος δέν ἐπέτρεπε σέ ὅποιονδήποτε στόχο του νά διαταράξει τήν ἡρεμία τῶν προσωπικῶν του σχέσεων· ἂν ὅλ' αὐτά, τότε καί ἡ "Ελλάδα δέν θά εἶχε ὑποδουλωθεῖ, ὁ Καίσαρας θά εἶχε λυπηθεῖ τήν πατρίδα του, ἡ

"Ἀμερική θά εἶχε ἀνακαλυφθεῖ σιγά-σιγά, καί οἱ αὐτοκρατορίες τοῦ Μεξικοῦ καί τοῦ Περού δέν θά εἶχανε καταστραφεῖ.

"Ὅμως παρασύρθηκα καί βγάζω ἠθικά διδάγματα στό πῶ ἐνδιαφέρον μέρος τῆς ἱστορίας μου, καί τό ὕφος σου μοῦ θυμίζει ὅτι πρέπει νά συνεχίσω.

"Ὁ πατέρας μου δέν μέ ἐπιτίμησε καθόλου στὰ γράμματά του· ἀπλῶς, γιά νά δείξει ὅτι πρόσεξε τή σιωπή μου, ἄρχισε νά μέ ρωτάει γιά τίς ἐνασχολήσεις μου περισσότερο ἀπ' ὅ,τι πρὶν. Χειμῶνας, ἀνοιξη καί καλοκαίρι πέρασαν, κι ἐγὼ βουτηγμένος στή δουλειά μου· δέν πρόσεξα κἀν τὰ λουλούδια ν' ἀνθίζουν ἢ τὰ φύλλα νά μεγαλώνουν —πράγματα πού πάντοτε μέ γέμιζαν μέ ὑπέρτατη εὐχαρίστηση— διότι ἤμουν ἐντελῶς ἀπορροφημένος. Τά φύλλα ἐκείνης τῆς χρονιᾶς εἶχαν μαραθεῖ προτοῦ ἡ δουλειά μου πλησιάζει στό τέλος τῆς, καί ἀπό κεῖ καί πέρα κάθε ἡμέρα μοῦ ἔδειχνε καθαρά πόσο εἶχα ἐπιτύχει. "Ἀλλά ὁ ἐνθουσιασμός μου ἀναχατιζόταν ἀπό τήν ἀνησυχία μου, κι ἐμοιαζα περισσότερο σάν ἄνθρωπος καταδικασμένος νά δουλεύω σκλάβος στὰ ὄρυγεία ἢ σέ ἄλλο ἀνθυγιεινό ἐπάγγελμα, παρά εἰδικός πού ἦταν ἀπορροφημένος ἀπό τήν ἀγαπημένη του ἔργασία. Κάθε νύχτα βασανιζόμουν ἀπό πυρετό κι ἔγινα νευρικός σ' ἐπικίνδυνο βαθμό· μέ ξάφνιαζε ὡς κι ἡ πτώση ἐνός φύλλου, καί ἀπέφευγα τοὺς συνανθρώπους μου λές καί ἤμουν ἔνοχος ἐγκλήματος. Μερικές φορές ἀναστατωνόμουνα ὅταν συνειδητοποιοῦσα πόσο ἐρείπιο εἶχα γίνει· μόνο ἡ ἐνεργητικότητα πού μοῦ χάριζε ὁ σκοπός μου μέ κρατοῦσε: τὰ βάσανά μου σύντομα θά τελειώσανε, καί πίστευα ὅτι τότε ἡ σωματική ἀσκήση καί ἡ διασκέδαση θά ἔδιωχναν τήν ἄρρώστια πού μέ ἀπειλοῦσε· γι' αὐτό ὑποσχόμουν καί τὰ δύο αὐτά στὸν ἑαυτό μου ὅταν τό δημιούργημά μου θά εἶχε ὁλοκληρωθεῖ.

ΜΙΑ ΖΟΦΕΡΗ ΝΥΧΤΑ τού Νοεμβρίου είδα τούς κόπους μου να τελειώνουν. Μέ ανησυχία πού έφτανε να γίνει σχεδόν άγωνία, μάζεψα γύρω μου έργαλεία και όργανα για να έμφοσήσω μία σπίθα έστω ζωής στο άψοχο πλάσμα πού κοιτόταν στα πόδια μου. Ήταν ήδη μία τό πρωί· ή βροχή ήχουσε μελαγχολικά στά τζάμια και τό κερι μου ήτανε σχεδόν στο τέλος του όταν, στο άμυδρο φώς του, είδα τό πλάσμα ν' ανοίγει τό θολό κίτρινο μάτι του· ανάσαινε βαριά κι ένας σπασμός ανατάραξε τά μέλη του.

Πώς μπορώ να περιγράψω τά συναισθήματά μου γι' αυτή τήν καταστροφή ή πώς μπορώ να σκιαγραφήσω αυτό τό ταλαίπωρο πλάσμα πού μέ τóσους κόπους και φροντίδες είχα προσπαθήσει να φτιάξω; Οί άναλογίες τών μελών του ήτανε κανονικές και νόμιζα ότι του είχα διαλέξει δμορφα χαρακτηριστικά. Όμορφα! Θέε και Κύριε! Τό κίτρινο δέρμα του μόλις σκέπαζε τούς μύς και τίς άρτηρίες· τά μαλλιά του ήταν λαμπερά μαύρα και κυματιστά· τά δόντια του μαργαριταρένιας λευκότητας· και όλες αυτές οι υπερβολές έρχονταν σέ άπόλυτη αντίθεση μέ τά ξεπλυμένα του μάτια, πού είχανε περίπου τό ίδιο χρῶμα μέ τίς κόγχες όπου ήταν τοποθετημένα, τό μαραμένο δέρμα του και τά ίσια μελανά του χείλη.

Τά γεγονότα στή ζωή ενός ανθρώπου δέν έχουν τόσες έναλλαγές όσες τά συναισθήματά του. Είχα εργαστεί σκληρά επί δύο περίπου χρόνια, μέ μόνο σκοπό μου να ένσταλάξω ζωή σ' ένα άψοχο σώμα. Για τό λόγο αυτό είχα στερηθεί τήν ξεκούραση και είχα βλάψει τήν υγεία μου. Διότι αυτό πού έκανα τό επιθυμούσα μέ άμετρο πάθος· αλλά, τώρα πού είχα τελειώσει, ή όμορφιά του όνειρου χάθηκε, και ή άηδία και ή φρίκη πού μου κόβαν τήν άνάσα γεμίζαν τήν καρδιά μου. Μοῦ ήταν έντελώς αδύνατον ν' άντέξω τό θέαμα τού πλάσματος πού είχα δημιουργήσει, γι' αυτό όρμησα έξω από τήν αίθουσα και για πολλή ώρα στην κρεβατο-

κάμαρά μου συνέχισα να πηγαίνειόρχομαι πάνω-κάτω, χωρίς να μπορώ να ήρεμήσω τό μυαλό μου και να κοιμηθώ. Τελικά ή κόπωση διαδέχθηκε τήν ταραχή πού είχα περάσει, κι έπεσα στο κρεβάτι μέ τά ρούχα προσπαθώντας να βρω λίγες στιγμές λησμονιάς. Μάταια όμως· μέ πήρε μέν ο ύπνος, αλλά μέ τάραξαν άγρια όνειρα. Νόμισα ότι είδα τήν Έλίζαμπεθ, γεμάτη υγεία, να περπατάει στους δρόμους τού Ίνγκολσταντ. Πανετυχής κι εκπληκτος τήν άγκάλιασα, αλλά μόλις τής έδωσα τό πρώτο φιλή στα χείλη, τά είδα να γίνονται πελιδνά στην άπόκρωση τού θανάτου· τά χαρακτηριστικά της άρχισαν ν' αλλάζουν και μου φάνηκε ότι κρατούσα τό πτώμα τής νεκρής μητέρας μου στην άγκαλιά μου· σάβανο τύλιγε τό κορμί της και είδα νεκροσκοῦλη· κα να σέρνονται στίς πτυχές τού υφάσματος. Πετάχτηκα από τόν ύπνο μου μέ φρίκη· κρύος ιδρώτας είχε γεμίσει τό πρόσωπό μου, τά δόντια μου άρχισαν να χτυπάνε και κάθε μέλος τού σώματός μου να συσπάται· και τότε, στο θαμνοκίτρινο φώς τού φεγγαριού πού πεισματικά περνούσε μέσα από τίς γρίλιες, άντίκρισα τό φριχτό κατασκεῦασμα — τό άθλιο τέρας πού είχα δημιουργήσει. Άνασήκωσε τήν κουρτίνα τού κρεβατιού· και τά μάτια του, άν μπορούσες να τά πείς μάτια, ήταν καρφωμένα πάνω μου. Τά σαγόνια του άνοιξαν κι έβγαλε κάτι άναρθρους ήχους, ένῶ ένας μορφασμός, κάτι σαν χαμόγελο, αλάκωνε τά μάγουλά του. Μπορεί· και να μίλησε, αλλά έγώ δέν τ' άκουσα· τό ένα του χέρι ήτανε τεντωμένο, προφανώς για να μ' έμποδίσει να κουνηθώ, αλλά έγώ τού τό σπριντ, όπου κι έμεινα τήν υπόλοιπη νύχτα, στην αῦλή τού σπιτιού, όπου κι έμεινα τήν επόμενη νύχτα, περπατώντας πάνω-κάτω ταραγμένος και στήνοντας αῦτί να πιάσω κάθε ήχο, πού φοβόμουν ότι θα μου άνάγγελλε τήν έλευση αῦτού τού δαιμονικοῦ πτώματος, στο όποιο έγώ ο άθλιος είχα δώσει ζωή.

Ώ! Κανένας θνητός δέν θα μπορούσε ν' άνεχθεί τή φρίκη τής όπης του. Ούτε μούμια ζωντανεμένη δέν θα ήταν τόσο άποκρουστική όσο αυτό τό φριχτό κατασκεῦασμα. Τό είχα παρατηρήσει όταν ακόμα δέν είχα τελειώσει τήν κατασκευή του· και τότε ήταν άσχημο, αλλά όταν οί μύς και οί άρθρώσεις του άρχισαν να